

Jesaja 25,1-9

Perikoop: Jesaja 25,1-9

Vierdag: 15-10-2023

Vertaler: Nico Riemersma

Inleiding

De schriftlezing, 25,1-9, eindigt ten onrechte bij vers 9. De verzen 10-12, zijnde de fundering van vers 9, horen daarbij; zie vv. 6.7 ‘op deze berg’, zie v. 10 ‘op deze berg’. In 25,9-10 krijgen we de reactie te horen op wat JHWH heeft gesproken.

Vertaling

- 1 JHWH, mijn God bent U.
ik zal U verhogen, ik prijs Uw Naam,
want U hebt wonderen gedaan. Uw raadsbesluiten
zijn van oudsher betrouwbaar en vast.
- 2 Want U hebt van de stad een steenhoop gemaakt,
een versterkte stad tot een puinhoop,
van de stad een woontoren van vreemden;
tot in eeuwigheid zal zij niet herbouwd worden.
- 3 Daarom zal een sterk volk U verheerlijken,
de stad van gewelddadige volken zal U vrezen.
- 4 Want U bent een toevluchtsoord voor de geringe geweest,
een toevluchtsoord voor de arme in zijn nood,
een schuilplaats tegen de donderbui, een schaduw tegen de hitte.¹
Want de adem van de geweldenaren is als een donderbui tegen de muur.
- 5 Als hitte in een waterloze streek²
zult U het tumult van de vreemden terneerdrukken;
[als] de hitte in de schaduw van de wolken
zal het gezang³ van de geweldenaren worden gedempt.
- 6 JHWH van de machten zal klaarmaken
op deze berg voor alle volken
een feestmaal met vet[te spijzen]
een feestmaal met gerijpte wijnen,
met vet[te spijzen] van mergrijke aard,
gerijpte wijnen van gezuiverde aard.

¹ Zie ook Jes. 4,6.

² Zie ook Jes. 32,2.

³ Zie Jes. 24,16.

- 7 En Hij zal op deze berg vernietigen
de verhulling waarmee het gezicht van alle gemeenschappen verhuld is,
en de bedekking waarmee alle volkeren bedekt zijn.
- 8 Hij zal de dood voor altijd vernietigen,
mijn heer JHWH zal de tranen van alle gezichten afwissen
en de smaad van zijn gemeenschap wegnemen van heel de aarde,
want JHWH heeft gesproken.
- 9 Op die dag zal men zeggen:
‘Zie, onze God is deze;
wij verwachten Hem, Hij zal ons bevrijden.
Deze is JHWH, wij verwachten Hem,
wij zullen juichen, en ons verblijden in zijn bevrijding,
- 10 want de hand van JHWH zal rusten op deze berg.
Moab zal onder Hem worden vertrapt,
zoals stro vertrapt wordt in het water van de mestkuil.
- 11 Spreidt Hij zijn handen in zijn midden uit,
zoals een zwemmer ze uitspreidt om te zwemmen,
en Hij vernedert zijn hoogmoed, samen met de kunsten van zijn handen.
- 12 de vestingwerken met uw hoge muren haalt Hij neer,
Hij vernedert, stoot ter aarde⁴, tot het stof.’

Matteüs 22,1-14

Perikoop: Matteüs 22,1-14

Vierdag: 15-10-2023

Vertaler: Nico Riemersma

Inleiding

Matteüs 22,1-14 maakt onderdeel uit van een serie gesprekken die Jezus in de tempel (zie 21,12.14.23, cf. 24,1) heeft: 21,12-17 en 21,23-23,39, eerst met de hogepriesters en de schriftgeleerden (21,14-17), dan met de hogepriesters en de oudsten van het volk (21,23-44) en daarna met de hogepriesters en de farizeeën (21,45-22,22). Het gesprek met de farizeeën wordt later voortgezet (22,34-46).

De (eschatologische) gelijkenis kent na het beginvers vier rondes: (1) v. 3 zending van knechten + reactie van de genodigden, (2) vv. 4-7 zending van andere knechten + reactie van de genodigden + reactie van de koning, (3) vv. 9-10 zending van knechten, uitlopend op volle bruiloftsmaal, (4) vv. 11-14 reactie van de koning op man zonder bruiloftskleed: hij laat hem door dienaren/bedienden in de buitenste duisternis werpen.

⁴ Zie Klaagl. 2,2.

Vertaling

- 1 Jezus sprak ten antwoord weer in (zinne)beelden⁵ tot hen, zeggend:
- 2 ‘Het koninkrijk der hemelen is te vergelijken met een mens, een koning⁶ die een bruiloft klaarmaakte voor zijn zoon.
- 3 Hij zond zijn knechten⁷ weg om hen die tot de bruiloft waren uitgenodigd, te roepen, zij wilden niet⁸ komen.
- 4 Weer zond hij – andere – knechten weg, zeggend:
“Zeg aan de genodigden:
‘Zie, ik heb mijn maaltijd bereid, mijn stieren en het mestvee zijn geslacht, alles heb ik gereedgemaakt, kom dus naar de bruiloft.’”
- 5 Maar zonder er aandacht aan te besteden gingen zij weg, de een naar de eigen akker, de ander voor zijn handel.
- 6 De overigen die zijn knechten gegrepen hadden, mishandelden en doodden hen.
- 7 De koning ontstak in woede.
Nadat hij zijn leger troepen gestuurd had, vernietigde hij die moordenaars en stak hun stad in brand.
- 8 Dan zegt hij tot zijn knechten:
“De bruiloft is gereed, maar de genodigden waren het niet waard.
- 9 Ga dan naar de uitvalswegen en nodig tot de bruiloft uit wie jullie ook maar vinden.”
- 10 Die knechten die naar de wegen waren uitgegaan, brachten allen die zij gevonden hadden bijeen: slechten zowel als goeden, De bruiloft was gevuld met hen die aanlagen.
- 11⁹ Toen de koning binnengekomen was om degene die aanlagen te aanschouwen,

⁵ Lett. ‘in parabels’, maar dat lijkt me hier weinig aannemelijk. Vandaar mijn vertaling met (‘zinne)beelden’.

⁶ Zo ook in Mat. 18,23 ‘Daarom is het koninkrijk der hemelen te vergelijken met een mens, een koning’. Met de koning is de politieke macht gegeven en de erkenning en handhaving daarvan, waardoor zelfs mensen kunnen worden omgebracht en steden platgebrand (*sic*). In de uitleg zijn er exegeten die van mening zijn dat deze gelijkenis historische verwijzingen bevat, o.a. aan de verwoesting door de Romeinen van Jeruzalem.

Jonathan de Pater, ‘Een gewelddadige gelijkenis: De parabel van de koninklijke bruiloft Matteüs 22:1-14 // Lucas 14:15-24 // Evangelie van Thomas 64’, in: E. Ottenheijm & M. Stoutjesdijk (red.), *Parabels: Onderricht van Jezus en de rabbinen*, Berne 2020, 103-106), wijst op 2 Kronieken 30:8-10, waar koning Hizkia boden uitzendt om in Jeruzalem Pasen te komen vieren, maar waar deze boden worden uitgelachen en bespot. Het gevaar: dat God zijn brandende toorn niet laat varen.

⁷ Tegenwoordig wordt οἱ δοῦλοι vaak vertaald met ‘de slaven’. Ik kies voor ‘de knechten’.

⁸ Of moet het nog sterker weergegeven worden: ‘zij weigerden te komen’? (vgl. Mat. 2,18 ‘Rachel, ... weigert zich te laten troosten’ / ‘wil niet getroost worden’).

⁹ NA²⁸ bevat aan het begin van deze zin veel wit. Mijn idee: de gelijkenis lijkt in v. 10 afgelopen. De voorlezer moet dus even rust nemen, voordat hij met de tekst verder gaat. Dan krijgt de gelijkenis nog een opmerkelijk slot.

- zag hij daar een man¹⁰ die niet in een bruiloftskleed gekleed was.
- 12 En hij zegt tot hem:¹¹
“Vriend, hoe ben jij hier binnengekomen, terwijl je geen bruiloftskleed hebt?”
Maar hij deed er het zwijgen toe.¹²
- 13 Toen sprak de koning tot de dienaren¹³:
“Wanneer je hem aan voeten en handen vastgebonden hebt
werpt hem in de buitenste duisternis.
Daar zal het geween zijn en het tandengeknars.”
- 14 Want velen zijn genodigd, maar weinigen uitgekozen.’¹⁴

¹⁰ Lett. ‘een mens’.

¹¹ De verleden tijd waarin het verhaal verteld wordt, wordt twee keer doorbroken door een tegenwoordige tijd (vv. 8,12). Dat gebeurt als de koning zijn genodigden/gasten negatief beoordeelt.

¹² Lett. ‘hij verstomde’ (verder alleen nog in 22,34 ‘Toen de farizeeën gehoord hadden dat hij de sadduceeën tot zwijgen had gebracht’).

¹³ Matteüs spreekt hier niet van δούλοι, maar van τοῖς διακόνοις.

¹⁴ Aan het slot van de gelijkenis klinken harde woorden, die in het Matteüsevangelie vaker te horen zijn uit de mond van Jezus (8,12; 13,42.50; 22,13; 24,51 en 25,30).